

MEDBORGARNAS DELTAGARPLATTFORM –

Rättvisa mellan generationerna

Slutlig samrådsrapport – november 2025

Analysen utfördes och rapporten skrevs av Make.org.

Plattformen genomfördes och modererades av Open Source Politics.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning.....	s. 3
1. Inledning.....	s. 4
2. Metod.....	s. 5
3. Översikt.....	s. 7
4. De populäraste bidragen.....	s. 8
5. Ingående analys.....	s. 11
Social sammanhållning och inkludering.....	s. 11
Demokrati och samhällsstyrning.....	s. 13
Miljömässig och socioekonomisk hållbarhet.....	s. 15
Omsorgs- och utbildningssystem.....	s. 19
6. Slutsats.....	s. 21

SAMMANFATTNING

Som underlag för utformningen av en strategi för rättvisa mellan generationerna inledde Europeiska kommissionen ett flerspråkigt samråd om **rättvisa mellan generationerna** online på **medborgarnas deltagarplattform**. Samrådet, som pågick mellan **februari och november 2025**, delades in i fyra olika faser: *sonderingsfasen* (februari–april), då de bakomliggande orsakerna till problemen med rättvisa mellan generationerna kartlades, följt av *visionsbyggande* (juni–juli), utarbetande av *strategiidéer* (augusti–oktober) och slutförande av den *gemensamma utformningen av strategin för rättvisa mellan generationerna* (oktober–november).

Under alla fyra faserna samlades olika bidrag in från hela EU via medborgarnas deltagarplattform. Av dessa framgick medborgarnas perspektiv på de främsta utmaningarna vad gäller rättvisa mellan generationerna, men de innehöll även konkreta och innovativa idéer för att förbättra kommunikationen mellan olika generationer och se till att intressena för både nuvarande och kommande generationer konsekvent beaktas i EU:s beslutsfattande.

I denna rapport sammanfattas diskussionen online mellan februari och november 2025 i form av fyra breda teman och tio specifika ämnen som tar upp de viktigaste utmaningarna för rättvisa mellan generationerna.

Under detta samråd framhöll deltagarna det brådskande behovet av att främja **solidaritet mellan generationerna** genom att skapa inkluderande utrymmen för dialog och bekämpa diskriminering, särskilt ålderism. Deltagarna efterlyste en **framtidsorienterad och inkluderande samhällsstyrning** som integrerar långsiktigt tänkande i beslutsfattandet så att dagens beslut tar hänsyn till yngre och kommande generationers intressen. Deltagarna betonade vikten av brådskande **klimatåtgärder** och en övergång till **hållbara ekonomiska modeller** som prioriterar långsiktigt välbefinnande, samtidigt som ungdomssysselsättningen förbättras. De framhöll behovet av allmän tillgång till **offentliga tjänster av hög kvalitet** under hela livet och förespråkade starkare omsorgssystem, ett större erkännande av familjer och samhällen som stödnätverk och utbildningsreformer som främjar livslångt lärande.

Överlag kopplade deltagarna konsekvent dessa politikområden till bredare samhällsmål, med tonvikt på att social sammanhållning, miljömässig och socioekonomisk hållbarhet, långsiktig samhällsstyrning och rättvisa offentliga tjänster måste utvecklas parallellt för att vi ska kunna skapa ett rättvisare och mer sammanhållet Europa som stöder alla generationer.

I. INLEDNING

För att bidra till utarbetandet av **EU:s strategi för rättvisa mellan generationerna** inledde Europeiska kommissionen ett flerspråkigt samråd online på medborgarnas deltagarplattform. I denna deltagandeprocess, som pågick mellan **februari och november 2025** vid sidan av den europeiska medborgarpanelen om rättvisa mellan generationerna, kunde allmänheten dela med sig av sina åsikter och idéer för att hjälpa till att stärka solidariteten mellan generationerna och skydda både nuvarande och kommande generationers intressen och välbefinnande.

Samrådet delades in i fyra faser – sondering, visionsbyggande, utarbetande av strategiidéer och gemensamt skapande av strategin för rättvisa mellan generationerna – som vägledde processen från att förstå utmaningarna till att fastställa konkreta åtgärder. Under alla faserna samlade man via samrådsplattformen in sammanlagt **179 bidrag från allmänheten**, tillsammans med **132 kommentarer** och **323 röster**.

Denna rapport innehåller en analys av alla bidrag som samlats in under hela denna deltagandeprocess. Bidragen är indelade i de fyra centrala **teman** som identifierats genom tematisk samling av de **ämnen** som diskuterades mest frekvent. Dessa teman är 1) social sammanhållning och inkludering 2) demokrati och samhällsstyrning, 3) miljömässig och socioekonomisk hållbarhet och 4) omsorgs- och utbildningssystem.

Var och en av dessa teman återspeglar de tre **viktigaste utmaningar** för rättvisa mellan generationerna som identifierats av deltagarna. Det rör sig om **kortsiktigt tänkande** (deltagarna anser att kortsiktiga prioriteringar inom politik och ekonomi försvårar rättvisan mellan generationerna), **utestängning och ojämlikhet** (enligt deltagarna hindrar diskriminering och ojämlik tillgång framför allt ungdomar och äldre från att delta fullt ut i samhället) samt **otillräcklig solidaritet mellan generationerna** (deltagarna förklarar att svaga kopplingar och begränsat stöd mellan generationerna försvagar den sociala sammanhållningen).

I denna rapport beskrivs först **metoden**, följt av en **allmän översikt** över hur deltagandet har varierat med tiden samt över resultaten. Därefter ges en mer ingående **analys av respektive tema**, med en genomgång av samtliga **ämnen** som togs upp, tillsammans med argument och belysande citat tagna från deltagarplattformen. I det sista kapitlet presenteras en sammanfattning av samrådets resultat och några korta reflektioner över dessa.

2. METOD

För att analysera innehållet i medborgarnas deltagarplattform om rättvisa mellan generationerna¹ användes en metod i tre steg. Detta tillvägagångssätt säkerställer både att medborgarnas bidrag tolkas korrekt och att idéerna samlas och grupperas på ett meningsfullt sätt, vilket skapar en balans mellan tematisk samstämmighet och analytiskt djup.

STEG 1. KVALITATIV ANALYS av bidrag och kommentarer: Diskussionens huvudteman identifierades. För detta tillämpade analysteamet ett temabaserat och induktivt tillvägagångssätt och gav varje bidrag en tematisk etikett. På så vis kunde teamet identifiera och i prioritetsordning rangordna viktiga ämnen som allmänheten tog upp.

STEG 2. ANALYS AV BIDRAGEN på varje tema: En manuell kvalitativ analys gjordes. Bidragen grupperades efter tema i så kallade medborgarämnen baserat på hur ofta frågorna återkom inom respektive tema och på hur relevanta de var.

STEG 3. KOMMENTARER OCH RÖSTER beaktas: Bidragen och kommentarerna analyserades på nytt där så var lämpligt. Tonvikten lades på de bidrag som var särskilt relevanta för att belysa ämnet i fråga och framhäva medborgarperspektivet.

---

¹ Alla bidrag finns tillgängliga online som en del av plattformens öppna datafiler, vilka kan laddas ner för ytterligare analys av alla intresserade.

ORDLISTA

Deltagare är en medborgare som har deltagit på plattformen minst en gång i form av ett bidrag, en kommentar eller en röst.

Bidrag är ett inlägg som delas av en deltagare på plattformen.

Kommentar är ett skriftligt svar från en deltagare på ett inledande bidrag. Kommentarer leder till en diskussion mellan deltagarna med utgångspunkt i det ursprungliga ämnet.

Röst är den röst som en deltagare avlägger för att stödja ett specifikt bidrag. Vissa bidrag har inte fått några röster.

Tema är en överordnad kategori som omfattar tankarna i ett stort antal bidrag.

Medborgarämne är en underkategori till ett tema där flera bidrag ingår.

3. ÖVERSIKT

SIFFROR

Sammanlagt deltagande mellan den 25 februari och den 30 november 2025.

- **354 041** sidvisningar (för hela deltagarplattformen)
- **215 000** besökare (för hela deltagarplattformen)
- **179** bidrag
- **132** kommentarer
- **323** röster

EN ÖVERSIKT ÖVER SAMTLIGA TEMAN OCH MEDBORGARÄMNINGEN

I tabellen nedan ges en översikt över samtliga **teman** och **medborgarämnen** som kunnat identifieras. I kapitel 5 (*Ingående analys*) ges en utförlig analys av alla ämnen. I tabellen visas också det totala antalet bidrag (Σ) inom varje tema.*

* Många bidrag på plattformen tar upp ett stort antal ämnen som kan röra flera olika teman, och det totala antalet bidrag i tabellen nedan kan därför vara större än den faktiska totalen.

TEMAN	Σ	MEDBORGARÄMNINGEN
1. SOCIAL SAMMANHÅLLNING OCH INKLUDERING	75	1.1 Främja solidaritet mellan generationerna och skapa utrymmen för dialog mellan generationerna
		1.2 Bekämpa diskriminering och främja jämlikhet
2. DEMOKRATI OCH SAMHÄLLSSTYRNING	59	2.1 Verka för ett ökat inkluderande deltagande för att se till att alla generationer är representerade
		2.2 Sätt ett långsiktigt och generationsövergripande tänkande i centrum för beslutsfattandet
3. MILJÖMÄSSIG OCH SOCIOEKONOMISK HÅLLBARHET	51	3.1 Bekämpa klimatförändringarna som ett generationsöverskridande ansvar
		3.2 Främja framtidsorienterade investeringar
		3.3 Förbättra arbetsmarknadssituationen för unga
		3.4 Säkerställa anständiga levnadsvillkor för alla
4. OMSORGS- OCH UTBILDNINGSSYSTEM	37	4.1 Stärka omsorgssystemen för människor i alla åldrar
		4.2 Verka för en rättvisare tillgång till utbildning av god kvalitet

4. DE POPULÄRASTE BIDRAGEN

Ansvarsfriskrivning: Delar av citaten i detta avsnitt har markerats i **fetstil** för tydlighet och betoning.

Maciej, 26 röster

Rubrik: En EU-handlingsplan mot ålderism kommer att göra så att både unga och äldre kan blomstra

Tema: **SOCIAL SAMMANHÅLLNING OCH INKLUDERING**

"För att uppnå en 'jämlig union' måste vi **ta itu med åldersdiskriminering och de strukturella hindren** för jämlikhet mellan människor i alla åldrar under hela livet. Att utmana **diskriminerande budskap och behandling**, såsom ålderism, och se över den socioekonomiska politiken med utgångspunkt i solidaritet och rättvisa mellan generationerna är avgörande för att hantera ett splittrat samhälle och en splittrad ekonomi. AGE Platform Europe efterlyser **jämlikhet mellan åldersgrupper inom alla europeiska politikområden och initiativ** för att se till att behoven och förväntningarna i ett åldrande samhälle tillgodoses: <https://www.age-platform.eu/areas-of-work/age-equality/>. Det handlar om att skapa rättvisa, inkludering och sammanhållning under hela livet och inom alla områden, däribland utbildning, sysselsättning, hälso- och sjukvård, tillräcklig inkomst, medborgardeltagande och politiskt deltagande. Åldrandet är en möjlighet, särskilt i en tid präglad av flera kriser. Vi kan bara bygga upp resiliens och välbefinnande i ett samhälle där människor trivs i alla åldrar och där respekt och solidaritet ger ömsesidig näring åt våra olikheter. För att uppnå jämlikhet mellan åldersgrupper behöver vi **en EU-handlingsplan mot ålderism**. Planen bör vara en integrerad del av EU:s strategi för rättvisa mellan generationerna, baserad på mänskliga rättigheter, intersektionalitet, jämlikhet och solidaritet inom och mellan generationer. Den bör säkerställa samstämmighet mellan EU:s och medlemsstaternas åtaganden om lika rättigheter för alla åldrar, samtidigt som den bidrar till hållbar tillväxt, konkurrenskraft och sammanhållning."

Nena, 10 röster

Rubrik: En EU-handlingsplan mot ålderism kommer att stärka rättvisan mellan generationerna

Tema: **SOCIAL SAMMANHÅLLNING OCH INKLUDERING**

"Att främja **jämlikhet i alla åldrar** är avgörande för att uppnå rättvisa mellan generationerna. Ålderism är den enda grund för diskriminering i EU-fördragen som hittills har förbisetts i EU:s politiska landskap. Strategin för rättvisa mellan generationerna måste omfatta en särskild **handlingsplan mot ålderism** som skapar en färdplan för att undanröja ojämlikheter i hela livet och främjar jämlikhet för ungdomar och äldre personer. Genom handlingsplanen skulle åldersdiskriminerande budskap ersättas med ett människorättsbaserat förhållningssätt som bidrar till ökad efterlevnad av den befintliga antidiskrimineringslagstiftningen och bättre

datainsamling, uppdelad efter ålder och andra egenskaper. Denna handlingsplan kommer att samspela med EU:s befintliga handlingsplaner/strategier för jämställdhet, personer med funktionsnedsättning, hbtqi+-personer, romer och likabehandling oavsett ras samt berika EU:s intersektionella ambitioner. Denna strategi kommer att ha som syfte att **eliminera all åldersdiskriminerande behandling** som påverkar människors värdighet och lika åtnjutande av grundläggande rättigheter i alla åldrar genom att samla de resurser som krävs för att ungdomar och äldre ska kunna uppfylla sin potential och ha fullständig och lika tillgång till samhället. Strategin kommer att rikta EU:s uppmärksamhet på en verklighet där människor lever längre och där det finns ett behov av rättvisa, inkluderande och resilienta samhällen för alla generationer. Att bekämpa ålderism är inte bara en nödvändighet ur ett människorättsperspektiv – det är centralt för att bygga resilienta, inkluderande och rättvisa samhällen.”

Cristiny, 10 röster

Rubrik: Harmoni mellan nuvarande och kommande generationer i alla åldrar genom sektorsövergripande, långsiktig och deltagandebaserad samhällsstyrning

Tema: **DEMOKRATI OCH SAMHÄLLSSTYRNING**

”I dagens EU, där generationer står enade för ett blomstrande samhälle, lever människor i alla åldrar i en fredlig värld med en **välmående naturlig miljö och socioekonomiska system** som gör det möjligt för dem att leva sina bästa liv. De har **tillgång till utbildning, mat och boende**, de kan använda kollektivtrafik och cykel för att ta sig runt och de har ett arbete som ger dem **tillräcklig lön** för att kunna leva ett bra liv. I slutet av sina yrkesliv har de en pension som gör att de kan leva utan ekonomisk stress. Detsamma gäller om 50 år, när de som är unga i dag går i pension. Detsamma gäller 50 år senare, när deras barnbarn befinner sig i samma skede av livet. Allt detta kräver ett politiskt beslutsfattande som tar hänsyn till **politikens långsiktiga och övergripande effekter** för nuvarande och kommande generationer i alla åldrar. EU behöver därför använda verktyg och metoder som **strategisk framsyn och integrerade modeller** för att tänka mer långsiktigt. Barriärer måste överbryggas mellan olika politikområden, och vanliga människor (inte experter) – särskilt ungdomar i egenskap av representanter för de generationer som ännu inte är födda – måste få yttra sig för att vi ska få kännedom om deras behov, rädslor och önskemål för världen i dag och i framtiden. Detta engagemang måste vara meningsfullt och ha en verklig inverkan på politiken. Exempel från institutioner för framtida generationer och rättvisa mellan generationerna från hela världen kan fungera som exempel som EU kan lära sig av och bygga vidare på.”

Lisa, 9 röster

Rubrik: Det krävs ekonomiska systemförändringar för att skapa rättvisa mellan generationerna

Tema: **MILJÖMÄSSIG OCH SOCIOEKONOMISK HÅLLBARHET**

”Det är omöjligt att beakta rättvisa mellan generationerna utan att ifrågasätta utformningen av och syftet med vårt ekonomiska system. Vårt ekonomiska system måste omvandlas till ett system som är utformat för att skapa **välbefinnande för människor och planeten**, nu och i framtiden. Dagens ekonomiska paradig driver på kortsiktigheten genom att lära oss att kortsiktiga mått på BNP och ökat materiellt välstånd är det som en ekonomi är till för. **Att sätta välbefinnandet i centrum för den ekonomiska utformningen och det ekonomiska beslutsfattandet** innebär att inta en verkligt långsiktig och förebyggande hållning. Rättvisa mellan generationerna skulle säkerställa att de möjligheter och resurser som finns tillgängliga för framtida generationer inte skadas eller begränsas av dagens ekonomiska beslut. Inrättandet av en EU-kommissionär med ansvar för rättvisa mellan generationerna har varit ett viktigt steg i denna riktning, men mer arbete krävs för att uttryckligen koppla samman agendan med behovet av ekonomiska systemförändringar. Inspiration kan hämtas från den walesiska lagen om välbefinnande för framtida generationer. Genom lagen har Wales satt sju övergripande välbefinnandemål i centrum för det politiska beslutsfattandet och fastställt fem arbetsätt för att uppnå dessa mål, som kommissionären för framtida generationer hjälper till att hålla de statliga organen ansvariga för. Beslutsfattandet måste förändras inte bara sett till de beslut som fattas, utan även hur de fattas, dvs. genom ett meningsfullt deltagande från allmänhetens sida i alla skeden av den politiska processen. I Wellbeing Economy Policy Design Guide diskuteras detta i detalj, baserat på principerna i denna bild.”

Ilenia, 9 röster

Rubrik: En EU-handlingsplan för en blomstrande tillvaro mellan och inom generationerna

Tema: **SOCIAL SAMMANHÅLLNING OCH INKLUDERING**

”För att bygga en verklig jämlikhetsunion i Europa måste vi aktivt **bekämpa ålderism** och undanröja hindren för lika rättigheter och möjligheter för människor i alla åldrar. Ålderismen påverkar tillgången till arbete, hälso- och sjukvård, utbildning och medborgardeltagande, både för ungdomar och äldre personer. AGE Platform Europe för talan för att jämlikhet mellan åldersgrupper integreras i alla EU:s politikområden (<https://www.age-platform.eu/areas-of-work/age-equality/>) för att se till att behoven och förväntningarna i ett åldrande samhälle tillgodoses. Mot denna bakgrund skulle en **EU-handlingsplan mot ålderism** stödja EU:s strategi för rättvisa mellan generationerna. Med utgångspunkt i mänskliga rättigheter, intersektionalitet, jämlikhet och solidaritet inom och mellan generationerna skulle man genom en sådan handlingsplan **integrera jämlikhet mellan åldersgrupper i alla politikområden**, utmana negativa stereotyper genom utbildning och offentliga kampanjer och ge äldre personer egenmakt som aktiva rättsinnehavare. Handlingsplanen skulle också främja generationsövergripande program, stärka det rättsliga skyddet och stödja forskning som underlag för en effektiv politik. Genom att utnyttja sakkunskap från AGE Platform Europe och de innovativa metoderna inom forskningen i EU, bland annat inom projektet FutuRes (<https://futu-res.eu/>), kan EU göra åldrandet till en möjlighet och därigenom skapa ett resiliert och inkluderande samhälle där alla trivs, oavsett ålder.”

5. INGÅENDE ANALYS

I följande kapitel analyseras de fyra temana närmare. Inom varje tema analyseras vart och ett av medborgarämnena separat, och olika aspekter av bidragen sammanförs. Dessutom ingår relevanta bidrag för att belysa dessa ämnen och ge en mer detaljerad inblick.

TEMA 1: SOCIAL SAMMANHÅLLNING OCH INKLUDERING

Detta tema är inriktat på att förbättra relationerna mellan olika generationer genom att främja dialog och solidaritet mellan generationerna samt genom att bekämpa ålderism och andra former av diskriminering, till förmån för jämlikhet och social sammanhållning.

Medborgarämne 1.1: Främja solidaritet mellan generationerna och skapa utrymmen för dialog mellan generationerna

ANALYS av ämnet

Deltagarna vill överbygga generationsklyftorna och minska polariseringen, samtidigt som ett meningsfullt samarbete och gemensamt skapande mellan generationerna främjas. De förordar skapandet av miljöer och utrymmen som kulturella centrum, delat boende och generationsöverskridande projekt för att underlätta dialog och interaktion mellan olika åldersgrupper. Sådana initiativ, däribland mentorskapsprojekt och gemensamma samhällsaktiviteter, kan skapa empati och ömsesidig förståelse, främja solidaritet mellan generationerna och stödja utvecklingen av bestående nätverk för samarbete och stöd.

Exempel på BIDRAG

Friederike, 4 röster

"I ett samhälle med rättvisa mellan generationerna måste olika generationer samarbeta med varandra – inte bara för att ta itu med dagens utmaningar, utan även för att skapa en hållbar framtid. För att uppnå detta behöver vi meningsfulla möjligheter till dialog mellan generationerna, där människor i alla åldrar kan mötas, utbyta idéer och utveckla en djupare förståelse för varandras intressen."

Öndercan, 0 röster

"Samhällsinitiativ som lokala workshoppar, generationsövergripande kulturella centrum och samarbetsinriktad stadsplanering tillhandahåller plattformar för meningsfullt utbyte. Dessa utrymmen gör det möjligt för allmänheten att dela med sig av sina erfarenheter, vilket bidrar till en politik som återspeglar olika generationers behov. Rättvisa uppnås dock inte bara genom att olika generationer sammanförs – det krävs också att man tar itu med regionala ojämlikheter och strukturella skillnader."

Medborgarämne 1.2: Bekämpa diskriminering och främja jämlikhet

ANALYS av ämnet

Många medborgare efterlyser åtgärder för att bekämpa diskriminering och sörja för jämlikhet. Deltagarna framhåller behovet av att bekämpa alla former av diskriminering, med särskild tonvikt på ålderism, för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för alla. De betonar också vikten av att verka för positiva budskap och motverka stereotyper för att aktivt utmana negativa skildringar av både yngre och äldre personer i media och i den offentliga debatten. Dessa åtgärder anses vara nödvändiga för att främja social sammanhållning, ömsesidig respekt och rättvisa mellan generationerna.

Exempel på BIDRAG

Nena, 10 röster

"Att främja jämlikhet i alla åldrar är avgörande för att uppnå rättvisa mellan generationerna. Ålderism är den enda grund för diskriminering i EU-fördragen som hittills har förbisetts i EU:s politiska landskap. Strategin för rättvisa mellan generationerna måste omfatta en särskild handlingsplan mot ålderism som skapar en färdplan för att undanröja ojämlikheter genom hela livet och främja jämlikhet för unga och gamla."

Sarah, 5 röster

"En union baserad på jämlikhet måste stödja sina medborgare under hela deras liv och i alla åldrar. Åldersdiskriminering och ålderism skapar betydande hinder för äldre personer att delta fullt ut i arbetslivet och samhället, vilket förvärrar de ekonomiska svårigheterna och leder till fattigdom. Genom att bekämpa sådan diskriminering och främja solidaritet mellan generationerna kan vi bidra till ett inkluderande och rättvist samhälle samt mer hållbar tillväxt och en konkurrenskraftig och sammanhängande ekonomi."

TEMA 2: DEMOKRATI OCH SAMHÄLLSSTYRNING

Detta tema är inriktat på att förbättra alla generationers deltagande och representation i våra demokratiska system samt ersätta kortsiktigt tänkande med ett långsiktigt, generationsövergripande beslutsfattande inom alla politikområden.

Medborgarämne 2.1: Verka för ett ökat inkluderande deltagande för att se till att alla generationer är representerade

ANALYS av ämnet

För att främja rättvisa mellan generationerna betonar deltagarna på plattformen vikten av att bredda det demokratiska deltagandet och den demokratiska representationen så att alla åldersgrupper kan bidra till politiska debatter. För att uppnå detta föreslås bland annat inrättandet av ungdomsråd, rådgivande nämnder för äldre personer och generationsöverskridande forum. Det förekommer även förslag om att undanröja hindren för deltagande genom att sänka rösträttsåldern, arbeta för att nå ut till marginaliserade grupper samt säkerställa tillgängliga och inkluderande deltagandebaserade utrymmen. Deltagarna betonar också behovet av att stärka dessa deltagandebaserade plattformar så att bidragen får en verklig inverkan på beslutsfattandet och alla röster verkligen hörs och beaktas.

Exempel på BIDRAG

William, 7 röster

"Kontinuerlig dialog mellan generationerna bör främjas genom särskilda demokratiska utrymmen. Inrättandet av medborgarförsamlingar på lokal, nationell och europeisk nivå (baserat på det franska medborgarkonventet om klimatet) skulle göra det möjligt för människor i alla åldrar och oavsett bakgrund att diskutera brådskande samhällsfrågor som den ekologiska omställningen, bostäder och digital delaktighet. Dessa församlingar måste ha ett verkligt inflytande över det offentliga beslutsfattandet så att de kan bidra till att skapa en större känsla av gemenskap genom ömsesidig förståelse och delat ansvar."

Panayiota, 0 röster

"För att stärka Europeiska kommissionens initiativ för rättvisa mellan generationerna och demokratisk hållbarhet föreslår jag att ett europeiskt generationsöverskridande medborgarforum inrättas som en permanent deltagande- och rådgivningsmekanism inom EU:s styrning. Syftet är att se till att de långsiktiga intressena för alla generationer – även de som ännu inte är födda – systematiskt integreras i beslutsfattandet. Forumet skulle

sammanföra ungdomar, äldre personer, organisationer i det civila samhället och experter för att ge strukturerade synpunkter på EU:s strategier och lagstiftningsförslag. Det skulle bidra till utvecklingen och övervakningen av ett index för rättvisa mellan generationerna, vilket skulle hjälpa EU att bedöma politikens långsiktiga sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Forumet skulle också fungera som ett nav för kunskap och god praxis för att hjälpa lokala och regionala myndigheter att tillämpa generationsöverskridande strategier och utbyta innovativa modeller från olika medlemsstater. Denna mekanism skulle stärka den politiska samstämmigheten mellan kortsiktiga politiska cykler och långsiktiga samhällsbehov. Den skulle också öka den demokratiska legitimiteten genom inkluderande representation samt främja solidaritet mellan generationerna. Inrättandet av ett sådant forum skulle förankra rättvisa mellan generationerna som ett grundläggande europeiskt värde och bidra till att säkerställa att dagens beslut inte äventyrar framtida generationers möjligheter.”

Medborgarämne 2.2: Sätt ett långsiktigt och generationsövergripande tänkande i centrum för beslutsfattandet

ANALYS av ämnet

För att undvika kortsiktigt tänkande på institutionell nivå betonar deltagarna vikten av att integrera långsiktiga och framtidsorienterade perspektiv i alla politikområden. Det handlar bland annat om att bedöma beslutens inverkan på olika generationer och att integrera hållbarhet, rättvisa och ansvar i olika styrningsprocesser. Deltagarna rekommenderar även en institutionalisering av framsyn och ansvarsskyldighet gentemot kommande generationer, till exempel genom att stärka den roll som kommissionären med ansvar för rättvisa mellan generationerna spelar och genom att skapa en budget som uttryckligen tar hänsyn till kommande generationers intressen. På så sätt skulle man se till att behoven hos yngre och kommande generationer konsekvent försvaras inom alla politikområden.

Exempel på BIDRAG

Christiny, 9 röster

”Detta kräver ett politiskt beslutsfattande som tar hänsyn till politikens långsiktiga och övergripande effekter för nuvarande och kommande generationer i alla åldrar. EU behöver därför använda verktyg och metoder som strategisk framsyn och integrerade modeller för att tänka mer långsiktigt.”

Кирило, 0 röster

”Europeiska unionen måste sätta rättvisa mellan generationerna i centrum för sitt beslutsfattande. Alltför ofta tjänar politiska beslut kortsiktiga intressen och försummar de långsiktiga konsekvenserna för dagens ungdomar och kommande generationer. Bördan för

Yngre européer växer, med alltifrån klimatförändringar och statskulder till digital reglering och demografiska förändringar. Vi behöver en politik som prioriterar hållbarhet, rättvisa och inkludering. Framtida konsekvensbedömningar bör införas för all större EU-lagstiftning för att säkerställa att rättigheterna för dem som ännu inte är födda beaktas. Klimatpolitiken måste påskyndas och inbegripa ett ökat deltagande av unga, samtidigt som de offentliga utgifterna bör återspegla långsiktigt ansvar, i stället för kortsiktig vinst."

TEMA 3: MILJÖMÄSSIG OCH SOCIOEKONOMISK HÅLLBARHET

Detta tema belyser klimatförändringarna som en central utmaning för att uppnå en framtid präglad av rättvisa mellan generationerna. Här undersöks också sätt att främja ett framåtblickande ekonomiskt beteende. Deltagarna tar också upp ungdomssysselsättningens hållbarhet och betonar vikten av att säkerställa anständiga levnadsvillkor för alla.

Medborgarämne 3.1: Bekämpa klimatförändringarna som ett generationsöverskridande ansvar

ANALYS av ämnet

Deltagarna delar uppfattningen att klimatförändringarna utgör ett betydande hot mot rättvisan mellan generationerna, eftersom klimatförändringarnas effekter sannolikt kommer att drabba yngre och kommande generationer på ett oproportionerligt sätt. I bidragen betonas att snabba och effektiva åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna, bland annat för att fasa ut fossila bränslen i ekonomin och investera i klimatvänliga transporter, är ett grundläggande generationsöverskridande ansvar. Deltagarna framhåller också behovet av en sektorsövergripande, inkluderande och deltagandebaserad strategi som involverar alla åldersgrupper för att säkerställa en hållbar omställning på alla nivåer och bidra till en känsla av delat ansvar.

Exempel på BIDRAG

Revo Prosperidad Sostenible, 4 röster

"Kommissionären med ansvar för rättvisa mellan generationerna måste se till att skadorna på klimatet är så begränsade som möjligt för kommande generationer. Det är därför nödvändigt att säkerställa att kommissionärerna med ansvar för de olika sektorer som kan påverka utfasningen av fossila bränslen, antingen genom handling eller försummelse, för en politik som inte hindrar eller försenar utfasningen av fossila bränslen i EU:s ekonomi. Kommissionären

med ansvar för rättvisa mellan generationerna kommer att övervaka Europeiska kommissionens åtgärder och kommer att behöva lägga fram förslag till förbättringar eller utfärda varningar när dessa åtgärder strider mot målen om utfasning av fossila bränslen och om hållbarhet i allmänhet.”

Valeriia, 2 röster

”Ett område där det är bråttom att säkerställa rättvisa mellan generationerna är klimatpolitiken. Klimatförändringarna är det mest angelägna exemplet på hur kortsiktiga beslut kan få förödande konsekvenser på lång sikt. Ändå utesluts ofta ungdomar – de som kommer att leva med dessa konsekvenser längst – från att utforma den politik som syftar till att lösa problemen. Vi behöver en tydlig förändring av EU:s klimatstrategi. Långsiktiga effekter måste prioriteras framför omedelbara politiska eller ekonomiska fördelar.”

Medborgarämne 3.2: Främja framtidsorienterade investeringar

ANALYS av ämnet

Utöver kampen mot klimatförändringarna vill deltagarna att framtidsorienterade investeringar ska främjas som ett sätt att verka för rättvisa mellan generationerna. De förespråkar att man utforskar alternativa ekonomiska modeller som uppmuntrar till långsiktigt tänkande, med inriktning på en balans mellan ekologisk hållbarhet, social rättvisa och ekonomisk resiliens, i stället för enbart fokus på BNP. Deltagarna betonar vikten av att alla generationer deltar i utformningen av dessa ekonomiska omställningar samt att man främjar delat ansvar och säkerställer hållbar social sammanhållning.

Exempel på BIDRAG

Katy, 4 röster

”För att säkerställa verklig rättvisa mellan generationerna måste vi överge ekonomiska modeller som bygger på ständig tillväxt. I en strategi som inte längre bygger på tillväxt för Europa erkänns att välstånd inte kan skapas genom överanvändning av resurser, ekologisk förstörelse, fördjupad ojämlikhet och undervärdering av oavlönat omsorgsarbete, som tillsammans undergräver välbefinnandet för kommande generationer. För att uppnå verklig rättvisa mellan generationerna måste vi leva inom planetens gränser och fördela resurserna rättvist över tid. Detta kräver en övergång från BNP-tillväxt som primärt mål till välbefinnande och omsorg som ett centralt politiskt mål. De offentliga investeringarna måste ha social och ekologisk resiliens som prioritet, med fokus på omsorgsarbete, utbildning och klimatanpassning – inte tillväxt för tillväxtens skull.”

Silvia, 1 röst

”Välfärdsekonomin erbjuder en omvälvande modell för att se till att kommande generationer inte drabbas av konsekvenserna av dagens beslut. Ohållbar ekonomisk tillväxt leder ofta till

långsiktiga sociala kostnader samt kostnader för hälso- och sjukvård och miljön, vilket hotar nuvarande och kommande generationers välbefinnande och vår planets hållbarhet. Inom välfärdsekonomin övergår man från att ha BNP som enda mått på framsteg till att integrera indikatorer som psykisk och fysisk hälsa, miljömässig hållbarhet och social rättvisa. Genom att införliva välfärdsekonomin i EU:s beslutsfattande bidrar vi till en bättre hantering av dagens utmaningar samtidigt som kommande generationers behov och rättigheter skyddas.”

Medborgarämne 3.3: Förbättra arbetsmarknadssituationen för unga

ANALYS av ämnet

Deltagarna på medborgarnas deltagarplattform anser att lika ekonomiska möjligheter är grundläggande för rättvisa mellan generationerna. De förespråkar därför en bättre arbetsmarknadssituation för unga, en smidigare övergång från utbildning till arbetsmarknad och starkare kopplingar mellan utbildning och näringsliv. De efterlyser även rättvisa och inkluderande rekryteringsmetoder och färre hinder för anställning för att se till att alla ungdomar har rättvis tillgång till möjligheter.

Exempel på BIDRAG

Daniela, 5 röster

”En ökad tillgång till utbildning måste gå hand i hand med mentorskapsprogram som kopplar samman studenter med erfarna yrkesutövare samt möjligheter till livslångt lärande för äldre. Investeringar bör gå till att säkerställa ett tidigt och varaktigt stöd för ungdomar med sämre förutsättningar, samtidigt som man värderar äldre personers bidrag till utformningen av ett rättvisare och mer inkluderande samhälle. Genom att verka för samarbete och gemensamma möjligheter kan EU främja verklig social rörlighet och säkerställa välstånd för alla generationer.”

Mirela, 2 röster

”En del av situationen i dag och i framtiden ur ett generationsperspektiv bör vara att se till att unga får rättvis tillgång till yrkesvärlden efter sina studier. Varför är det svårt för unga, välutbildade vuxna att få fotfäste i yrkeslivet? Hur kan det komma sig att vägen till materiellt egenföretagande förblir blockerad under lång tid, trots god utbildning och x antal avlönade eller oavlönade praktikplatser, volontärarbete och masterexamen? Varför saknar många universitet koppling till näringslivet? Varför konkurrerar lärlingar med nyutexaminerade om arbetstillfällen och vilken utbildningsnivå är 'den rätta'?”

Medborgarämne 3.4: Säkerställa anständiga levnadsvillkor för alla

ANALYS av ämnet

Deltagarna på plattformen anser att det är grundläggande för rättvisan mellan generationerna att säkerställa en säker och tillräcklig levnadsstandard för alla generationer. De betonar därför vikten av att garantera tillgång till bostäder av hög kvalitet till överkomlig kostnad samt att förbättra de grundläggande tjänsterna och ta itu med sociala ojämlikheter.

Exempel på BIDRAG

Duarte, 0 röster

"Rättvisan mellan generationerna i Europa står inför allt fler risker. Ungdomar tåmpas med stigande levnadskostnader, dyra bostäder och växande ekonomisk osäkerhet. Inom detta landskap framträder studenter som en särskild grupp, med specifika sårbarheter som är direkt kopplade till deras förmåga att få tillgång till och fullfölja sin utbildning. Energifattigdom, dåliga bostäder och otillräckliga studiestödssystem undergräver inte bara studenternas levnadsvillkor, utan även deras rätt att utbilda sig och delta fullt ut i samhället. [...] En rättvis europeisk strategi kräver stora offentliga investeringar i lättillgänglig högre utbildning, hållbara studentbostäder till överkomlig kostnad samt tillräckliga bidrag och stödtjänster som skyddar studenter mot fattigdom. Politiken för bostäder, klimatomställningen och socialt skydd måste återspegla den verklighet som såväl ungdomar som studenter lever i. För att trygga rättvisan mellan generationerna måste vi se till att dagens unga – och framför allt dagens studenter – inte tvingas bära oproportionerliga bördor."

Diana, 0 röster

"Det talas om rättvisa, om att tänka tillsammans, om integrering osv. De unga har redan många saker gemensamt med de äldre. En sak är fattigdomen. Många pensionärer har svårt att få pensionen att räcka till efter att ha arbetat ett helt liv, och unga jobbar heltid (förhoppningsvis inom det yrke de har studerat till) men med en lön som inte är tillräcklig för att de ska kunna bli självständiga eller spara inför framtiden. De har också ensamhet och sociala nätverk gemensamt. De unga har miljontals vänner online som de har kontakt med dygnet runt, men känner sig ändå ensamma och konstiga eftersom de jämför sig med andra som lägger upp inlägg på nätet och verkar ha perfekta liv. De äldre, å sin sida, är frånkopplade från en värld som isolerat dem. De är digitala analfabeter, och den vardag de var vana vid har förändrats utan att ta hänsyn till dem. Vissa kan inte ens få ut pensionen från banken om de tvingas ta ut den från en bankomat. Eftersom allt går så snabbt och det finns så mycket att göra, och de måste tillbringa tid på nätverk, har vissa inte tid, medan andra saknar någon som tar sig tid att prata med dem eller bara fråga hur de mår. Och slutligen: osäkerhet och hopplöshet. Vissa ser inte någon långsiktig framtid, vilket gör det svårt för dem att skaffa boende, barn m.m. Den andra gruppen vet att de befinner sig på sluttampen och att de förmodligen – trots vad de hade föreställt sig och önskat sig – kommer att dö ensamma och/eller undanskuffade av ett samhälle som inte har vare sig tid eller resurser att investera i dem."

TEMA 4: OMSORGS- OCH UTBILDNINGSSYSTEM

Detta tema är inriktat på vikten av att tillhandahålla offentliga tjänster, såsom omsorg och utbildning, för att säkerställa rättvisa mellan generationerna. I bidragen framhålls behovet av integrerade omsorgs- och stödsystem samt lika tillgång till utbildning av hög kvalitet.

Medborgarämne 4.1: Stärka omsorgssystemen för människor i alla åldrar

ANALYS av ämnet

Deltagarna efterlyser betydande investeringar i tillgänglig omsorgsinfrastruktur för alla åldersgrupper, vilken omfattar hälso- och sjukvård, socialt stöd och samhällsbaserade lösningar. De understryker att omsorg bör erkännas som ett gemensamt samhällsansvar som stöds genom offentliga tjänster, professionella vårdarbetare och ett erkännande av omsorgsarbete i hemmet. I bidragen framhålls även vikten av att främja ömsesidigt stöd genom initiativ som samboendelösningar. Slutligen förespråkar deltagarna en europeisk vårdgaranti och bättre gränsöverskridande samordning av hälso- och sjukvårdssystemen samt de sociala trygghetssystemen för att ta itu med dagens utmaningar.

Exempel på BIDRAG

Marta, 2 röster

"Befolkningen blir allt gråare och vi är inte förberedda på det. [...] Många äldre med avtagande hälsa drar sig i dag undan från det sociala livet och stannar hemma, för att sedan – när deras tillstånd blir ännu sämre – flytta till ett vårdhem. [...] Jag är övertygad om att samboende är en bra lösning på denna utmaning. Det är ett slags gemensamt boende där äldre bor tillsammans i en gemenskap. Fördelarna? Lägre kostnader (uppdelade på alla boende), ett tillgängligt utrymme som utformats med de äldres behov i åtanke, tillgängliga stödtjänster (hälso- och sjukvård, tillredning av måltider, transport), självständighet, mindre ensamhet och sist men inte minst: ömsesidigt stöd och social interaktion. [...] Samboendelösningar bör utvecklas snabbt, med ekonomiskt stöd från EU, medlemsstaterna eller lokala myndigheter."

Christos, 1 röst

"Det som saknas är infrastruktur som erkänner utsatthet som ett samhällsansvar, inte en enskild persons missöde. Vi måste skapa integrerade system där stöd till boende, psykisk hälso- och sjukvård, flexibel omsorg och sociala kontakter inte är separata tjänster, utan samordnade rättigheter. Utan detta är rättvisa mellan generationerna retorik utan substans. Vi måste ha ett livslångt perspektiv inom alltifrån personalplanering till utformningen av tjänster. Det innebär att stödja dem som tillhandahåller omsorg med hållbara roller och

utbildning och se till att systemen uppfyller de föränderliga behoven över tid.”

Medborgarämne 4.2: Verka för en rättvisare tillgång till utbildning av god kvalitet

ANALYS av ämnet

Deltagarna efterlyser en rättvisare tillgång till utbildning av hög kvalitet och ser denna som grunden för lika möjligheter, rättvisa mellan generationerna och social sammanhållning. De betonar vikten av att undanröja hinder och öka de offentliga investeringarna i utbildning i alla livets skeden, inklusive informell utbildning utanför skolan, för att säkerställa rättvisa lärandemiljöer för alla. Deltagarna förespråkar en modernisering av utbildningen för att tillgodose framtida behov. De vill till exempel att man införlivar artificiell intelligens och främjar livslångt och generationsöverskridande lärande, så att människor i alla åldrar kan utveckla sin potential och bidra på ett meningsfullt sätt under hela livet.

Exempel på BIDRAG

Florinda, 2 röster

”Den offentliga skolan är den plats där kommande generationer kan utbilda sig och skaffa sig färdigheter och värderingar, men det är nödvändigt att reflektera noggrant över undervisningsmetoderna. Det är i dag mer än någonsin tidigare viktigt att förnya den pedagogiska strategin så att den tillgodoser behoven i en snabbt föränderlig värld, med fokus på hållbarhet, inkludering och rättvisa. Dessutom måste ungdomarna få yttra sig under utbildningsprocessen. Deras röster, erfarenheter och perspektiv är avgörande för att bygga ett skolsystem som inte bara förmedlar kunskap, utan som verkligen förbereder eleverna på framtiden och dess utmaningar. Den offentliga utbildningen kan inte bara vara en garanterad rättighet, utan måste bli en verklig möjlighet för varje individ, där han eller hon kan uttrycka sin potential och aktivt bidra till samhället. För att åstadkomma detta är det viktigt att institutioner, lärare och det civila samhället arbetar tillsammans för att ompröva utbildningen så att den verkligen blir en drivkraft för förändring och utveckling för alla.”

Esther, 2 röster

”God utbildning för ungdomar i dag är en investering i en bättre, rättvisare och mer resilient framtid under de nästkommande 25 åren och därefter. Utbildning ger ungdomar de färdigheter och kunskaper de behöver för att lyckas i livet och är därför grundläggande för deras framtid. Utbildning lägger grunden för en väl förberedd och kompetent generation som kan möta framtidens utmaningar. Om alla ungdomar i Europa har lika möjligheter till utbildning av god kvalitet kommer detta också att bidra till att skapa ökad rättvisa mellan generationerna. Detta innebär att alla generationer behandlas rättvist och att alla, oavsett vilken social eller ekonomisk miljö de kommer ifrån, får det stöd de behöver för att utvecklas.

Genom rättvis utbildning kan vi skapa ett innovativt, rättvisare och hållbart samhälle där alla generationer respekteras och stöds och där den sociala ojämlikheten minskas och lika möjligheter främjas.”

---

6. SLUTSATS

Diskussionen på medborgarnas deltagarplattform om *rättvisa mellan generationerna* utgjorde ett viktigt steg i utformningen av EU:s strategi för rättvisa mellan generationerna. Som framgår av denna rapport gav deltagandeprocessen online, som genomfördes mellan februari och november 2025, **en värdefull inblick i medborgarnas olika perspektiv** när det gäller att främja en rättvis och hållbar framtid för alla generationer.

På plattformen diskuterade deltagarna en mängd olika ämnen kopplade till rättvisa mellan generationerna. På temat **SOCIAL SAMMANHÅLLNING OCH INKLUDERING** efterlyste de större solidaritet mellan olika generationer, med betoning på ömsesidig förståelse, bekämpning av ålderism och skapande av möjligheter till dialog och samarbete mellan generationerna. På temat **DEMOKRATI OCH SAMHÄLLSSTYRNING** framhöll deltagarna behovet av att stärka det inkluderande deltagandet och integrera långsiktigt tänkande i beslutsfattandet. De föreslog också åtgärder för att se till att dagens beslut tar hänsyn till kommande generationers intressen. När det gäller temat **MILJÖMÄSSIG OCH SOCIOEKONOMISK HÅLLBARHET** var ett starkt krav från medborgarna att omedelbara klimatåtgärder vidtas för att skydda yngre och kommande generationer. De förespråkade även en övergång till långsiktiga ekonomiska modeller som prioriterar välbefinnande framför kortsiktig tillväxt. Rättvisa sysselsättningsmöjligheter för unga lyftes också ofta fram. Slutligen betonades på temat **OMSORGS- OCH UTBILDNINGSSYSTEM** vikten av allmän tillgång till offentliga tjänster av hög kvalitet under hela livet. Deltagarna förordade förstärkta omsorgssystem, ett större erkännande av familjer och samhällen som stödnätverk och utbildningsreformer som främjar livslångt lärande och som är anpassade till samhällets föränderliga behov.

I detta samråd betonas överlag det akuta behovet av ett **mer rättvist, hållbart och sammanhållet Europa som stöder alla generationer** och som tar itu med de främsta utmaningarna för rättvisan mellan generationerna: **kortsiktigt tänkande, utestängning och ojämlikhet** samt **otillräcklig solidaritet mellan**

generationerna. Deltagarna har konsekvent kopplat särskilda politikområden till bredare samhällsmål, med tonvikt på att social sammanhållning, miljömässig och socioekonomisk hållbarhet, inkluderande och långsiktig samhällsstyrning samt tillhandahållandet av offentliga tjänster av hög kvalitet måste eftersträvas parallellt för att vi ska kunna uppnå en rättvis och hållbar framtid för nuvarande och kommande generationer.